

Handläggare

Örjan Lönngren

Telefon: 08-508 28 173

Till

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

MHN 2014-09-23 p. 12

Information om energi- och klimatrådgivning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens redovisning.
2. Godkänna inriktningen för det nya samarbetsavtalet för den regionala energi- och klimatrådgivningen för perioden 2015-2017.
3. Uppdra till förvaltningschefen att teckna samarbetsavtal för den regionala energi- och klimatrådgivningen för perioden 2015-2017.

Gunnar Söderholm

Förvaltningschef

Gustaf Landahl

Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms stad erhåller ett årligt bidrag från Energimyndigheten, på för närvarande 435 000 kronor, för att bedriva energi- och klimatrådgivning. För att bedriva verksamheten på ett rationellt sätt samarbetar samtliga 27 kommuner i Stockholms län samt Håbo kommun i Uppsala län. Ca 39 procent av det statliga bidraget används för det regionala samarbetet. Ett förslag till nytt samarbetsavtal för perioden 2015 – 2017 har arbetats fram av politiker och tjänstemän i deltagande kommuner. Det nya avtalet kommer att behandlas i KSL:s miljö- och samhällsutvecklingsberedning 2014-09-17 och sedan i KSL:s styrelse 2014-10-09. Därefter skickas avtalet ut till samtliga kommuner för påskrift.

Den lokala energi och klimatrådgivningen i Stockholms stad lägger tyngdpunkten på energirådgivning till bostadsrättsföreningar, men avsätter även en mindre del av resurserna till att ge energi- och klimatrådgivning till företag samt inom andra projekt som bedrivs av staden. Från och med 2014 kräver Energimyndigheten att rådgivning även ska ges till ägare av större värme- och luftkonditioneringssystem.

Bakgrund

Regionalt samarbete

År 2015 upphör nuvarande samarbetsavtal för den gemensamma kommunala energi- och klimatrådgivningen mellan kommunerna i Stockholms län, Håbo kommun (Uppsala län) samt Kommunförbundet Stockholms Län (KSL). Ett förslag till nytt avtal för perioden 2015-2017 har tagits fram under våren. Formerna för det nya avtalet har diskuterats i en workshop med politiker och tjänstemän, på möten med tjänstemän samt i en tjänstemannagrupp bestående av ansvarig på KSL och chefer för deltagande värdkommuner. Det nya avtalet kommer att behandlas i KSL:s miljö- och samhällsutvecklingsberedning 2014-09-17 och sedan i KSL:s styrelse 2014-10-09. Därefter skickas avtalet ut till samtliga kommuner för påskrift.

Det gemensamma arbetet finansieras genom att deltagande kommuner betalar ca 39 procent (i Stockholm för närvarande 170 172 kronor) av det kommunala bidraget till det gemensamma arbetet. Stockholms bidrag uppgår till 435 000 kronor. Liksom i tidigare avtalsperiod föreslås att det gemensamma arbetet leds av tre värdkommuner, där Stockholms stad ansvarar för huvudprojektledarskap med en tjänst som finansieras av de gemensamma medlen. Upplands Väsby och Huddinge föreslås vara biträdande projektledare och ersätts båda med varsin halvtidstjänst.

Det nya avtalet skiljer sig i huvudsak från nuvarande avtal genom att:

- Upplands Väsby ersätter Vaxholm som värdkommun.
- Ersättningen för en heltidstjänst höjs från 600 000 kr/år till 700 000 kr/år.
- Ansvaret för drift och utveckling av rådgivningens webb överförs från Stockholms stad till Huddinge. Detta för att kompensera för minskat antal telefonrådgivningssamtal. Huddinge ansvarar för telefonrådgivning.

- Budgeten för gemensamma projektmedel minskas från 1 000 000 kr till 800 000 kr.
- De årliga verksamhetsplanerna och budgetarna beslutas politiskt av KSL:s miljö- och samhällsutvecklingsberedning. I tidigare avtal beslutades verksamhetsplan och budget av en tjänstemannagrupp från deltagande kommuner.

Förslag till nytt samarbetsavtal redovisas i bilaga 1 och 2.

Lokal energirådgivning i Stockholms stad

Den lokala energi- och klimatrådgivningen i Stockholms stad arbetar i huvudsak med energirådgivning till bostadsrättsföreningar. Under 2013 fick 47 bostadsrättsförening rådgivning. Förutom denna rådgivning har stadens energi- och klimatrådgivning bistått Klimatsmarta Stockholm under kulturfestivalen och kampanjen Västberga Commute, Stockholms hems projekt Hållbara Hökarängen, projektet Hållbara Järva samt Sjöstadföreningens i Hammarby sjöstad projekt HS 2020-energi.

Under våren 2014 har 29 bostadsrättsföreningar, ett mindre bostadsbolag samt ett småföretag erhållit energirådgivning. Vidare har samarbetena med projekten Hållbara Hökarängen och Hållbara Järva fortsatt.

Löpande besvaras frågor på telefon och via mejl från bostadsrättsföreningar, småhusägare, företag och allmänhet.

Energirådgivning till bostadsrättsföreningar

Energi- och klimatrådgivningen erbjuder ett en timmes långt besök i fastigheten. Besöket innefattar en rundvandring till undercentral, trapphus, vind samt någon lägenhet. Efter besöket sammanställs ett protokoll med råd till energieffektiviseringar. Vanliga råd handlar om undercentralens inställningar, fönsteråtgärder, närvarostyrning av belysning i allmänna utrymmen samt återvinning av värmen i den utgående ventilationsluften.

Under 2013 och våren 2014 gjordes 49 energirådgivningsbesök av konsulter och 27 av miljöförvaltningens egen personal. Besöken som miljöförvaltningens rådgivare gör innefattar, förutom teknisk rådgivning, diskussioner med styrelser som överväger att konvertera från fjärrvärme till bergvärme, installera solceller eller solfångare och liknande frågeställningar.

Miljöförvaltningen har nämndens uppdrag att utöva tillsyn enligt miljöbalkens krav på egenkontroll. I samband med dessa

tillsynsbesök ges information om att fastighetsägare kan få en timmes kostnadsfri och opartisk energi- och klimatrådgivning. Drygt hälften av rådgivningen till bostadsrättsföreningar är initierad av den informationen. Även tillsynen av företag med miljöfarliga verksamheter genererar energirådgivning.

Våren 2014 skickade miljöförvaltningen en enkät till 28 bostadsrättsföreningar som erhållit energirådgivningsbesök av konsult under 2013. Svarsfrekvensen var bara drygt 50 % (15 brf:er), varför man ska vara försiktig med att dra långtgående slutsatser. Av de femton som svarat tyckte 13 att besöket varit bra eller mycket bra. En tyckte besöket inte varit bra och en hade ingen åsikt. Se bilaga 3.

Som följd av besöket hade 60 % av föreningarna (9 av 15) vidtagit någon form av åtgärd i form av beställning av hantverkshjälp, offertförfrågningar eller utredningar. Av kommentarer i enkäten och som även nämnts direkt till miljöförvaltningen, är energirådgivningen värdefull. Men många föreningar känner stor osäkerhet rörande kostnader, lönsamhet, hur de ska upphandla konsulter och vilka konsulter och hantverkare de kan lita på gör ett bra arbete. Dessutom är det ofta svårt att inom föreningen finna någon som vill ta på sig ansvaret och administrationen av projektet.

Hållbara Järva och Hökarängen

Inom projekten Hållbara Järva och Hållbara Hökarängen arbetar bostadsbolagen Svenska Bostäder respektive Stockholmshem med omfattande informationskampanjer till de boende. Energi- och klimatrådgivning till lägenhetsinnehavare har i projekten givits av den kommunala energi- och klimatrådgivningen.

HS 2020 (Hammarby Sjöstad)

Energirådgivningen har för HS 2020 utfört en energikartläggning för de ca 450 000 m² bostäder som ingår i Sjöstadsföreningen. Målet är att energianvändningen ska understiga 100 kWh/m² i samtliga byggnader, vilket var det ursprungliga målet när sjöstaden planerades. Den traditionella fastighetsförvaltningen ska ersättas med målinriktad energiförvaltning och ett antal kompetenta bolag har engagerats i arbetet. Energirådgivningen bistod med granskning av inlämnade anbud från energitjänsteföretag.

Syftet med det nya arbetssättet är att förenkla för bostadsrättsföreningarna. Det första avtalet är tecknat med en bostadsrättsförening om en besparing på ca 30 % med relativt enkla åtgärder som har identifierats och fler föreningar i området håller på

att teckna liknande energiförvaltningsavtal. HS 2020 har genom sitt sätt att arbeta rönt mycket stort intresse i branschen.

Västberga Commute

Stockholms stad har tillsammans med företag i Västberga företagsområde startat ett samarbetsprojekt som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser från de anställdas arbetspendling. Projektet har letts av Klimatsmarta stockholmare och kallas för Västberga Commute. Målsättningen är att företagen ska kunna minska utsläppen av växthusgaser från medarbetarnas arbetspendling med 15 procent till 2015. Energirådgivningen har med konsult utfört en resvaneundersökning, genomfört seminarier med företagen samt givit företagen konkreta råd till ett systematiskt arbetssätt med syfte att minska medarbetarnas bilresande.

Enligt resvaneundersökningen som ligger till grund för projektet och dess målsättning reser medarbetarna i de deltagande företagen cirka 7 miljoner km till och från arbetet varje år, eller 837 mil per person, vilket leder till utsläpp på cirka 1000 ton växthusgaser per år. Mer än hälften av de anställda i företagen tar bilen till arbetet. I nuläget arbetar företagen med åtgärder för att nå målet. I december 2015 upprepas undersökningen som uppföljning och utvärdering.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förslag till samarbetsavtal

Förvaltningen är positiv till de förändringar som föreslås i det nya samarbetsavtalet. Överföringen av drift och underhåll av rådgivningens webb från Stockholms stad till Huddinge innebär en effektivisering av den gemensamma verksamheten då arbetet samordnas med telefonrådgivningen som Huddinge ansvarar för idag. För förvaltningen innebär det en minskad omslutningsförändring om 250 000 kr/år. Drift och underhåll av webben utförs idag av inhyrd extrapersonal. Den ökade ersättningen för projektledartjänsten innebär att förvaltningen i stort sett erhåller full kostnadstäckning för projektledartjänsten. Förvaltningen anser att det är positivt att det nya avtalet innebär att årlig verksamhetsplan och budget nu kommer att beredas för politiskt beslut i KSL:s miljö- och samhällsutvecklingsberedning och därmed öka den politiska förankringen av verksamheten.

Tilldelning av medel till energi- och klimatrådgivning

Som anförts i tidigare tjänsteutlåtanden sker tilldelningen av medel från Energimyndigheten utifrån hur många invånare som bor i

kommunen. Stockholms stad erhåller 435 000 kronor per år från Energimyndigheten. Det motsvarar 0,48 kr per invånare (2013-12-31). Det är i särklass lägst i landet. Göteborg får 0,82 kr per invånare och Malmö 1,39 kr per invånare. Sveriges minsta kommun, Bjurholm, får 114,94 kr per invånare.

Energirådgivning till bostadsrättsföreningar

I och med att energirådgivning ges till lekmän som förvaltar bostadsrättsföreningar eller företag som har annan kompetens än energifrågor, är förvaltningens erfarenhet att det effektivaste sättet är att ge specifik rådgivning på plats. Inom nuvarande ramar räcker medlen som Stockholms stad erhåller till 60 – 70 energirådgivningsbesök per år. I Stockholms stad finns drygt 3 400 aktiva bostadsrättsföreningar. Sedan innevarande år har dessutom staden i uppdrag av Energimyndigheten att inom anslaget ge rådgivning enligt Energieffektiviseringsdirektivet (EPDB2)¹. I Stockholm har 90 företag identifierats som berörs av detta.

Förvaltningens bedömning är att rådgivningen till bostadsrätter och företag gör stor nytta i och med att de ofta leder till upprättande av konkreta energieffektiviseringsplaner och åtgärder. Men förvaltningen ser det som ett stort problem att kostsammare energieffektiviseringsåtgärder inte genomförs efter att en bostadsrättsförening fått rådgivning. Förvaltningens bedömning är att det finns en vilja att genomföra åtgärder men att kunskap om upphandling av energieffektiviseringstjänster och kvalitetssäkring av dessa saknas. För att komma vidare med konkreta energieffektiviseringsåtgärder måste dessa hinder överkommas.

Sjöstadsföreningens energieffektiviseringsprojekt

Sjöstadsföreningens energieffektiviseringsprojekt HS2020-Energi visar att den modell man valt att arbeta har varit mycket framgångsrik. Förvaltningen har tillsammans med Fastighetsägarna Stockholm lämnat in en uppdaterad EU-ansökan för REENOVATE-projektet (MHN 2013-05-21) som bygger på den modell som använts i Hammarby Sjöstad. Fastighetsägarnas roll i projektet är att bistå bostadsrättsföreningar med kompetens inom upphandling och kvalitetssäkring av energieffektiviseringstjänster. Konkurrensen om medlen i utlysningen är mycket hård. Förvaltningen har därför för avsikt att tillsammans med Fastighetsägarna Stockholm undersöka möjligheten till nationell finansiering från Energimyndigheten för ett pilotprojekt där bostadsrättsföreningar som fått rådgivning kan få hjälp med

upphandling och kvalitetssäkring av energitjänsteföretag. Genom ett sådant pilotprojekt skulle flera bostadsrättsföreningar kunna gå samman i gemensamupphandling som förutom kvalitetssäkrad upphandling skulle pressa priser för upphandlade energieffektiviseringstjänster.

SLUT.

Bilagor

1. Förslag till nytt samarbetsavtal för regional energi – och klimatrådgivning perioden 2015-2017.
2. Bilaga till förslag till nytt samarbetsavtal för regional energi – och klimatrådgivning perioden 2015-2017.
3. Sammanställning och resultat av enkät till bostadsrättsföreningar som fått energirådgivning under 2013.